

СЕКЦІЯ 5

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

УДК 336

Лункіна Т. І., д-р екон. наук, доцент
Ческідова І. О., здобувач вищої освіти
спеціальності фінанси, банківська
справа та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Банківська система України протягом перших місяців війни зазнала досить значних змін, завдяки яким комерційні банки за підсумками діяльності І зазнали мінімальні втрати. Завдяки своєчасним крокам НБУ, банківський сектор отримав операційний прибуток, проте через відрахування до резервів, загалом банківський сектор став збитковим.

В умовах воєнного стану, забезпечення фінансової стійкості комерційних банків є надзвичайно важливим питанням. На дану тему свої роботи присвятили такі науковці, як Б. В. Самородова [1], І. Ф. Лобачева [2], М. П. Федина [3], проте дослідження фінансової стійкості банківської системи в умовах війни, а також особливостей функціонування банківського сектору загалом, є недостатнім та потребує подальшого вивчення, оскільки Україна за часи своєї незалежності стикається з подібним явищем вперше.

За результатами діяльності банківських установ протягом І кварталу збиток становив 0,16 млрд грн, що пояснюється фактом здійснення відрахувань

до резервів під можливі втрати. Варто також підкреслити, що банківський сектор є збитковим вперше з 2017 року.

З 25 лютого 2022 р. Національний банк України відкликав ліцензію двох банківських установ: АТ «МІЖНАРОДНИЙ РЕЗЕРВНИЙ БАНК», який на 100% належить ПАТ «Сбербанк Росії» та ПАТ «Промінвестбанк», який на 99,77% належить Державній корпорації розвитку «ВЕБ.РФ». Таким чином, станом на 1 червня 2022 р. в Україні діє 69 банків [4, 5].

Якщо взяти до уваги кредитний портфель комерційних банків України, то його обсяги мали тенденцію до збільшення протягом січня-лютого на 5,8%, проте в березні ситуація кардинально змінилася, а приріст чистого портфеля збільшився лише на 0,7 відсотка.

У розрізі непрацюючих кредитів слід зазначити вплив двох протилежних факторів, оскільки через відкликання ліцензії двох комерційних банків відбулося значне зменшення непрацюючих кредитів. Натомість у березні банківські установи почали визначати негативний вплив воєнного стану та, як наслідок, погіршення якості кредитів, під впливом чого, дана частка трохи збільшилася.

Досить вагомим для підтримання фінансової стійкості банківської системи є розмір кредитного ризику. Наразі, говорити про вплив воєнних дій на якість кредитів ще зарано, оскільки остаточний рівень втрат, понесених банківськими установами через погіршення позик можна буде визначити через дещо більший проміжок часу. Національним банком України було прийнято рішення, що у випадку порушення банківськими установами встановлених нормативів, не будуть прийматися заходи впливу, а після закінчення дії воєнного стану, банкам буде наданий час щодо їх відновлення.

Таким чином, банківським установам України рекомендується показувати свої втрати поступово, оскільки в іншому випадку доведеться це робити водночас, що призведе до різкого погіршення фінансового стану.

Одним із тимчасових заходів, запроваджених НБУ, є чисельні обмеження та фіксування обмінного курсу долара США. Ліміти валютних позицій, починаючи із травня знижуються до 5% від регулятивного капіталу. Отже, таким чином, знизиться чутливість банківських установ до валютного ризику.

Під час воєнного стану також зазначити певні зміни, серед яких можна виділити:

- обмін валют для фізичних осіб: банківським установам забороняється здійснювати торгівлю валютними цінностями, окрім купівлі іноземної валюти у готівковій формі;
- фізичним особам забороняється переміщувати через митний кордон готівкову валюту без письмового декларування, якщо її сума перевищує 10 тис євро;
- деякими комерційними банками була призупинена видача кредитів;
- протягом дії воєнного стану Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) відшкодовує кошти кожному вкладнику у повному обсязі, в якому був здійснений вклад;
- поширення послуги «Готівка на касах»;
- поява банківських продуктів європейських банків для біженців з України;
- перехід на digital-картки через складнощі з емісією пластикових карток [6].

Таким чином, можемо зазначити, що банківський сектор протягом дії воєнного стану дійсно зазнав значних змін. Проте, дані зміни викликані необхідністю зменшення впливу негативних наслідків воєнних дій на банківські установи, зменшення рівня ризиків їх діяльності, та в цілому, недопущення виникнення дефолту банківської системи України.

Література

1. Самородов Б. В. Діагностика фінансового стану банків на основі аналізу їхньої надійності. *Вісник Університету банківської справи*. 2015. № 1 (22). С. 107-115.

2. Лобачева І. Ф. Діагностика фінансового стану банківських установ в сучасних умовах. *Інноваційна економіка*. 2015. №3 (58). С. 223-227.
3. Федішин М. П., Жаворонок А. В., Ковальчук Н. О. Аналітична оцінка фінансової стійкості та стабільності банківської системи України на основі індикаторів. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 6(74). С.83-88. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-6-59>.
4. Про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію АТ «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк» : Постанова Правління Національного банку України №90-рш/БТ від 25.02.2022 URL : https://bank.gov.ua/ua/legislation/Decision_25022022_90_rsh_bt (дата звернення : 02.06.22).
5. Про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію АТ «Міжнародний резервний банк»: Постанова Правління Національного банку України №91-рш/БТ від 25.02.2022 URL : https://bank.gov.ua/ua/legislation/Decision_25022022_91_rsh_bt (дата звернення : 02.06.22)
6. Національний банк України. Новини: веб-сайт. URL : <https://bank.gov.ua/ua/news> (дата звернення : 02.06.22).